

ФІЛОСОФІЯ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЯК НОВИЙ НАУКОВИЙ НАПРЯМОК

ВІТАЛІНА, НІКІТЕНКО¹

Анотація

Актуальність дослідження військового менеджменту охоплює різні аспекти, такі як лідерство, планування, організація та прийняття рішень, і всі вони спрямовані на ефективне та результативне досягнення військових цілей. Однією з характерних рис сучасного військового менеджменту є акцент на децентралізованому прийнятті рішень. Трансформація військового управління може включати зміну організаційної структури, розробку нових стратегій та підходів до планування та виконання операцій, а також впровадження нових технологій та систем управління. Цей процес може бути складним та тривати довгий час, але він є надзвичайно важливим для ефективності військових сил у сучасних умовах. **Мета статті** – теоретичні і практичні аспекти філософії військового управління (менеджменту) як нового наукового напрямку. Завдання дослідження: 1) проаналізувати погляди на війну в історії філософської думки; 2) розкрити поняттєво-категоріальний апарат філософії війни та військового управління (менеджменту); 3) обґрунтувати вплив цифрових технологій на трансформацію воєнного управління (менеджменту). Розроблено концепцію філософії військового управління (менеджменту) в умовах цифровізації як нового наукового напрямку. Найвідоміший твір Клаузевіца – «Воєнне мистецтво» (“Vom Kriege”) розглядає природу війни, стратегію, тактику та інші аспекти військового мистецтва. Клаузевіц підкреслював, що війна – це інструмент політики та що вона повинна служити конкретним політичним цілям, що війна – це «продовження політики іншими засобами». Ідеї Карла фон Клаузевіца вплинули на багатьох військових стратегів і теоретиків, а його праці вважаються класичними у галузі військової науки. Як дисципліна, військова філософія переважно вивчає: 1) концепція війни; 2) теорія військового руху; 3) військова епістемологія; 4) теорія військової цінності; 5) відносини військового керівництва; 6) військова методологія. Військове управління (менеджмент) в контексті філософії включає в себе розгляд аспектів управління в армії через призму філософських концепцій та принципів. Такий підхід може враховувати не лише стратегічні та тактичні аспекти військового управління, але й глибокі філософські переконання та цінності, які впливають на прийняття рішень та поведінку військового керівництва. Трансформація військового управління – це процес, в ході якого здійснюється перетворення структури, стратегії, технологій та підходів до управління військовими силами. Головною метою такої трансформації є покращення ефективності та реагування військових сил на сучасні виклики та загрози.

Ключові слова: військове управління (менеджмент), філософія війни, війна, концепції війни, трансформація воєнного управління, цифровізація.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Стан сучасного військового управління (менеджменту) значно змінився з роками, адаптуючись до нових викликів, технологічних досягнень і мінливого стратегічного середовища. Традиційно військові організації функціонували в рамках жорсткої ієрархічної командної структури, де рішення спускалися згори донизу. Однак сучасний військовий менеджмент визнає необхідність гнучкості та спритності в динамічному оперативному середовищі. Децентралізоване прийняття рішень дозволяє командирам різних рівнів оцінювати ситуацію на місцях і при-

ймати обґрунтовані рішення, спираючись на свій досвід і близькість до місця подій. Іншим важливим аспектом сучасного військового управління є інтеграція технологій у військові операції. Досягнення в галузі зв'язку, спостереження, аналізу даних і озброєнь значно змінили спосіб планування, виконання і оцінки військових операцій. Інтегровані системи і мережі дають змогу обмінюватись інформацією в режимі реального часу, покращувати обізнаність про обстановку і швидше приймати рішення, підвищуючи оперативну ефективність. Інтеграція технологій у сучасну військову галузь та її управління відіграють вирішальну роль у забезпеченні ефективності та успішності військових операцій. Розробки у сфері інформаційних технологій, штучного інтелекту, кібербезпеки та інших областей активно впроваджуються для поліпшення здатностей збройних сил. Філософія забезпечує основу для розуміння і оцінки різних аспектів

Corresponding author:

¹ Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)
E-mail: vitalina2006@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>

військового менеджменту, таких як командування і управління, розробка стратегії, оцінка ризиків і процеси прийняття рішень. Філософія заохочує критичне мислення, рефлексію і більш глибоке вивчення принципів і цінностей, якими керуються військові дії і операції. Крім того, сучасний військовий менеджмент визнає важливість ефективного лідерства для мотивації і натхнення воїнів. Сучасні військові лідери зосереджуються на розвитку міцних стосунків з підлеглими, створенні атмосфери співпраці і підтримки, а також на заохоченні інновацій та адаптивності. Такий підхід сприяє командній роботі і гарантує, що солдати мають можливість застосовувати свої навички і знання для досягнення військових цілей. Велику роль відіграють питання ідеологічної роботи в українському війську (Актуальні питання ідеології та ідеологічної роботи в українському війську, 2014); релігієзнавчі проблеми військового соціального управління (Барановський В. Ф. Релігієзнавчі проблеми військового соціального управління, 2013); використання методів війни у бізнесі (Мамчин М. М., Яричевська Я. І. Використання методів війни у бізнесі, 2020).

Військовий менеджмент в контексті філософії відноситься до застосування філософських концепцій і принципів до сфери військового керівництва і прийняття рішень. Це передбачає вивчення етичних, моральних і ціннісних аспектів практик військового управління та їхніх наслідків для окремих осіб, організації і суспільства в цілому. Як дисципліна, військова філософія переважно вивчає: 1) Концепція війни. 2) теорія військового руху. 3) військова епістемологія. 4) Теорія військової цінності. 5) Відносини військового керівництва. 6) Військова методологія.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Філософія військового управління та менеджменту військових справ розвивалася протягом багатьох років і включає в себе внески різних авторів. Одним із ключових фігур у цьому напрямку був китайський філософ Сунь Цзи, живший в VI-V столітті до н.е. Його праця «Сунь Цзибінь» (Артефакти Сунь Цзи) вважається класичним твором військової стратегії. Він висвітлює принципи ведення війни, такі як обман, стратегічне планування та використання слабкостей противника. Ще однією важливою фігурою є Карл фон Клаузевіц, німецький генерал і військовий теоретик, автор «Воєнних досліджень», де він розгля-

дає питання стратегії, тактики і характеру війни. Проте, до того часу існувало кілька визначених фігур та експертів у галузі військового менеджменту та стратегічного управління. Джон Бойд – відомий американський військовий стратег і консультант, автор теорії «OODA-цикл» (цикл Обсервація, Орієнтація, Вирішення, Дія), яка використовується для аналізу і вирішення ситуацій у військовому управлінні та стратегії. Джон Бойд – військовий стратег та авіаційний пілот, відомий теорією «OODA-цикл» (Обсервація, Орієнтація, Вирішення, Дія), що надає увагу швидкості та адаптивності військового прийняття рішень. Томас Е. Пікерт – експерт у галузі військового менеджменту та стратегії, автор книги «The Future of Strategy.» Річард Рамсей – визначний американський аналітик і стратег, автор книги «Readings in American Foreign Policy: A Bureaucratic Perspective». Стівен Бідл – відомий американський автор і вчений в галузі військового менеджменту, спеціалізується на темах лідерства та стратегії. У сучасному військовому менеджменті використовуються різноманітні концепції, такі як стратегічне управління, теорія прийняття рішень, логістика, інформаційне управління тощо. Важливу роль грає інтеграція технологій та сучасних інформаційних систем для забезпечення ефективності військового управління. еобхідно також відзначити, що в кожній армії та країні можуть існувати свої власні підходи та традиції в цьому питанні, враховуючи специфіку конкретних умов і завдань. Китайська, японська та американська філософії військового менеджменту мають свої унікальні особливості, які відображають культурні, історичні та стратегічні аспекти кожної країни. Так, у китайській філософії військового менеджменту можна виділити Сунь Цзи (Sun Tzu), автора «Сунь Цзибінь» (Артефакти Сунь Цзи), який розглядає стратегії та тактику війни. Одним з його важливих принципів є здатність перемагати, не вступаючи в бій, завдяки ефективному плануванню та використанню інформації. В японській філософії військового менеджменту можна виділити Мусасі Миямото (Miyamoto Musashi) – японського самурая та стратега, відомого своїм трактатом «Горська вода на нійній камінь». Він підкреслював важливість гнучкості та адаптації в бою, а також вміння використовувати різноманітні зброї. Такао Аракі (Takao Araki) – японський генерал та теоретик військового мистецтва, вніс внесок у розвиток концепцій гнучкості

та змішаної бойової техніки. Американська філософія військового менеджменту виділяє Дуглас Макартур – американського генерала, відомого своєю стратегічною майстерністю. Він наголошував на важливості лідерства та психологічної підготовки військового персоналу. Німецька філософія військового менеджменту виділяє Карл фон Клаузевіца – німецького генерала, теоретика війни і автора «Воєнних досліджень». Він розглядає війну як інструмент політичного впливу та важливість взаємодії політики та стратегії. Карл фон Клаузевіц (Carl von Clausewitz) був німецьким військовим теоретиком і генералом. Він народився 1 червня 1780 року в Берліні, а помер 16 листопада 1831 року в Бреслау (тепер Вроцлав, Польща). Клаузевіц вважається одним із найвидатніших стратегічних мислителів у військовій історії. Найвідоміший твір Клаузевіца – «Воєнне мистецтво» (“Vom Kriege”), який він залишив незакінченим і який був опублікований посмертно. У цьому трактаті він розглядає природу війни, стратегію, тактику та інші аспекти військового мистецтва. Клаузевіц підкреслював, що війна – це інструмент політики та що вона повинна служити конкретним політичним цілям. Він також визначив війну як «продовження політики іншими засобами». Ідеї Карла фон Клаузевіца вплинули на багатьох військових стратегів і теоретиків, а його праці вважаються класичними у галузі військової науки. Ці концепції відображають різні підходи та цінності, які визначають стратегії та тактику військового управління в різних культурах і традиціях. Війни як явища. Карл фон Клаузевіц, як вже зазначалося, вніс вагомий внесок у філософію війни своїм трактатом «Воєнне мистецтво».

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Філософія військового менеджменту постійно стикається з новими викликами і проблемами у зв'язку зі змінами у світовій ситуації, технологічними нововведеннями, соціальними та політичними трансформаціями. З поглибленням цифрової технології військові операції стають більш залежними від інформаційних систем. Захист від кібератак та забезпечення інформаційної безпеки стають ключовими завданнями. Зміни у характері конфліктів, такі як терористичні загрози, створюють нові виклики для стратегій та тактик військового управління. Комбінація різних форм конфліктів, включаючи військові, інформаційні та економічні аспекти, вимагає нових стратегій

та відповідей. З поглибленням занурення технологій у військову справу, виникає питання етичного використання автономних систем, штучного інтелекту та інших технологій. Зміни у геополітичних структурах вимагають переосмислення стратегій для забезпечення глобальної стабільності. Ефективне управління та мотивація військового персоналу в умовах плинного соціального та культурного оточення. Проблеми, пов'язані з адаптацією до нових технологій, зміни структури сил та впровадження нових стратегій. Ці проблеми відображають динаміку змін у світовій арені та вимагають від філософії військового менеджменту постійного аналізу та адаптації (Професійна та гендерна ментальність військово-службовців Збройних Сил України, 2018).

Мета та формування цілей статті (постановка завдання)

Мета статті – теоретичні і практичні аспекти філософії військового управління (менеджменту) як нового наукового напрямку. Завдання дослідження: 1) проаналізувати погляди на війну в історії філософської думки; 2) розкрити поняттєво-категоріальний апарат філософії війни та військового управління (менеджменту); 3) обґрунтувати вплив цифрових технологій на трансформацію воєнного управління (менеджменту).

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів

1. Погляди на війну в історії філософської думки

Походження війни, корінь війни, сутність та характер війни тощо – важливі питання вивчення військової філософії. Різні епохи, різні країни, різні нації та різні класи мають різні погляди на війну. Залежно від того, чи визнається, що існування війни та збройних сил передують військовому розумінню та військовому мисленню. Погляди на війну змінювалися в історії наукової думки. Історія військового менеджменту має довгу історію і охоплює століття. Від стародавніх цивілізацій до сучасних війн військовий менеджмент розвивався відповідно до мінливих потреб військових операцій. Виділимо ключові зміни у військовому управлінні (менеджменті) протягом історії:

1. Військовий менеджмент зародився у стародавніх цивілізаціях, таких як єгиптяни, перси, греки і римляни. Ці імперії розробили ієрархічні командні структури для організації своїх армій. Військові лідери відповідали за стратегію, підготовку, дисципліну і логістику.

2. У середні віки феодалізм відігравав значну роль у військовому управлінні. Лорди надавали королю військову службу в обмін на землю, а лицарі були центральними фігурами у війні. Військові рішення часто приймалися феодалами, і сильний акцент робився на лицарство і лицарські кодекси поведінки.

3. Епоха Відродження принесла значні зміни у військовому управлінні. Розвиток пороху і вогнепальної зброї зробив революцію у веденні війни, призвівши до формування постійних армій і професійних військових офіцерів. Були створені військові академії та школи для навчання офіцерів стратегії, тактиці та військовій справі.

4. Промислова революція у 18–19 століттях ознаменувала трансформаційний період для військового управління. Впровадження парової енергетики, залізниць, телеграфів, а згодом і механізованої війни революціонізувало логістику і зв'язок. Армії стали більшими, а військові організації почали впроваджувати більш бюрократичні структури для ефективного управління своїми операціями.

5. Російське вторгнення в Україну (також російська агресія проти України, російсько-українська війна, в російській пропаганді – «спеціальна воєнна операція», скор. «СВО») – відкритий воєнний напад Російської Федерації (РФ) на Україну, що почався в четвер о 3:40 24 лютого 2022 року. Міжнародний суд ООН в Гаазі 16 березня 2022 року зобов'язав Росію припинити розпочаті 24 лютого 2022 року воєнні дії в Україні.

6. Дві світові війни 20-го століття стали свідками значного прогресу у військовому управлінні. Масштаби і складність воєнних дій зростали в геометричній прогресії, що вимагало ефективного планування, координації і логістики. Використання механізованої піхоти, військово-повітряних і військово-морських сил вимагало інтегрованих підходів до військового управління.

7. Після Другої світової війни поява ядерної зброї і холодна війна між наддержавами сформували стратегії військового управління. Акцент був зроблений на стримуванні, розвідці, спостереженні і рекогносцировці (ISR), а також силах спеціальних операцій. Розвиток комп'ютерів і технологій ще більше революціонував військовий менеджмент, уможлививши більш точну розвідку, сучасне озброєння і складні системи командування і управління.

Історія філософської думки вивчає наступні погляди на війну.

1) Філософська наука вперше науково та систематично відповіла на такі питання, як похо-

дження, сутність та природа війни, основний метод вивчення питань війни, керівництво військовою практикою (Базалук, 2016). В історії філософської думки мають місце різні теорії війни – натуралістична теорія війни, неомальтузіанська теорія війни, теорія расистської війни, теорія релігійної війни, позитивістська теорія війни, теорія геополітичної війни, ірраціоналістична теорія війни, теорія війни, зумовлена технологіями та промисловістю, та інші погляди на війну.

2) Концепція війни вивчає питання, як відбувається війна, на трьох рівнях: походження війни, походження війни і мотивація війни. Марксистський погляд на війну вважає, що війна корениться у конфліктах економічних інтересів між людьми і є продуктом загострення протиріч між продуктивністю та виробничими відносинами, а також економічним базисом та надбудовою.

У пізньопервісному суспільстві перші війни спалахували між родами та племенами. З виникненням приватної власності, класів та держав війна стала найвищою формою боротьби за вирішення конфліктів між класами, націями, націями, країнами та політичними групами на певному етапі розвитку. Коли людське суспільство прийде до повної ліквідації класів та країн, зникнуть і війни, – свідчить марксистський погляд на війну. З давніх часів колоніалізм, расизм, фашизм та імперіалізм є основними причинами війни. В наш час гегемонізм є основним джерелом воєн у глобальному масштабі. Етнічні конфлікти, релігійні суперечки, територіальні суперечки тощо є важливими причинами війни. Розкриття природи війни є важливою частиною вивчення концепцій війни. Як особливе соціальне та історичне явище, війна нерозривно пов'язана з такими соціальними чинниками, як політика, економіка, культура, географія та люди. Війна є ще одним засобом продовження політики. Коли політичні протиріччя досягають певної міри гостроти і неможливо рухатися вперед, спалахує війна для усунення перешкод прогресу на політичному шляху. Політика є концентрованим виразом економіки. Військове управління (менеджмент) в контексті філософії включає в себе розгляд аспектів управління в армії через призму філософських концепцій та принципів. Такий підхід може враховувати не лише стратегічні та тактичні аспекти військового управління, але й глибокі філософські переконання та цінності, які впливають на прийняття рішень та поведінку військового керівництва.

Таблиця 1 – Напрями розвитку філософії військового управління

№ з/п	Напрямок розвитку філософії військового управління	Зміст та його характеристика
1	Етика війни та військового лідерства	Військовий менеджмент повинен враховувати філософські аспекти етики війни, що визначають припустимі та неприпустимі дії військових сил. Це включає в себе питання про застосування сили, захист прав людини та інші етичні норми.
2	Лідерство та моральність	Філософські концепції лідерства та моральності грають важливу роль в військовому менеджменті. Лідер повинен виявляти моральні та етичні якості, сприяти командній дисципліні та формувати військову культуру, що ґрунтується на вищих цінностях.
3	Філософія стратегії	Розробка стратегій та тактик військового менеджменту може ґрунтуватися на філософських концепціях стратегічного мислення. Це може включати в себе вивчення таких аспектів, як теорії війни, геополітика, геостратегія та інші філософські підходи до формування стратегії.
4	Суспільство та армія	Філософський погляд на роль армії у суспільстві визначає, наскільки інтегрована та взаємодіюча вона повинна бути з громадянським населенням. Філософія армії може враховувати такі аспекти, як цивільно-військові відносини, гуманітарні дії та соціальна відповідальність.
5	Філософське бачення безпеки	Вивчення сутності та мети безпеки з філософської точки зору може впливати на стратегії військового менеджменту. Це може включати аналіз концепцій справедливості, свободи, та рівності у контексті військової діяльності.

Сформовано авторами

Військовий менеджмент в контексті філософії вимагає глибокого розуміння фундаментальних питань, які стосуються природи війни, лідерства та етичних стандартів. Врахування цих аспектів може сприяти більш глибокому та взваженому прийняттю рішень в області військового управління (Карамішев, 2022).

2. Поняттєво-категоріальний апарат філософії війни та військового управління (менеджменту)

Філософи розглядали війну з різних точок зору. У контексті реалізму та прагматизму деякі філософи розглядають війну як невід'ємну частину людської природи, що виникає з конфліктів інтересів між різними групами. Для них важливий аналіз реальних політичних та стратегічних обставин. У контексті пацифізму і гуманізму вказується на страждання, яке призводить війна, і закликаючи до розв'язання конфліктів мирними засобами. Теорії військового мистецтва вивчають саму природу військового мистецтва, розглядаючи стратегію, тактику, психологію військових дій і їх вплив на суспільство. Філософи, які вирізняються політичним реалізмом, можуть розглядати війну як інструмент вирішення конфліктів між національними чи політичними інтересами. Центральним є тлумачення моральних аспектів війни, етичні питання, пов'язані з воєнними діями, умови для справедливої війни чи гуман-

ного поведіння під час військових конфліктів. Ці різноманітні підходи відображають складність та багатогранність війни як явища, яке може бути розглянуте з різних точок зору залежно від філософських установок та цінностей особи чи групи (Лавриненко, 2023).

Однією з важливих філософських концепцій, яка часто обговорюється в контексті військового менеджменту, є етика. Етичні міркування відіграють вирішальну роль у визначенні належної поведінки військовослужбовців і лідерів, особливо в ситуаціях, коли приймаються рішення про життя і смерть. Філософські дискусії з етики досліджують питання виправданості війни, поведіння з комбатантами і цивільним населенням, застосування сили і захисту прав людини. Крім того, філософія дозволяє зрозуміти теорії та стилі лідерства. Наприклад, філософські дослідження природи лідерства можуть допомогти військовим керівникам зрозуміти якості і характеристики ефективних лідерів. Філософія може пролити світло на взаємозв'язок між лідерством, владою і авторитетом, а також на відповідальність і зобов'язання, які випливають з цих ролей. Ще одна сфера інтересів – філософія війни, яка досліджує обґрунтування, мотивацію та наслідки участі у збройних конфліктах. Вона заглиблюється в питання теорії справедливої війни, моралі війни та етич-

них міркувань, пов'язаних із застосуванням насильства для досягнення військових цілей (Філософсько-методологічні проблеми військової теорії і практики, 2018). Крім того, філософські концепції, такі як логіка, аргументація і критичне мислення, можуть покращити практику військового управління, сприяючи прийняттю обґрунтованих рішень, інтелектуальній строгості та ефективному розв'язанню проблем. Ці філософські інструменти заохочують військових фахівців об'єктивно оцінювати інформацію, розглядати різні точки зору і уникати помилок або упереджень, які можуть вплинути на їхні судження. Загалом, військовий менеджмент розвивався разом з технологічним прогресом, змінами у веденні війни і потребою в ефективній та дієвій організації. Від стародавніх імперій до сучасних збройних сил принципи лідерства, організації та ефективного прийняття рішень залишаються вирішальними для забезпечення успіху на полі бою. Про ці стратегії філософії військового менеджменту коментують наступні фахівці та експерти. Серед визнаних експертів та авторитетних фахівців, які спеціалізуються на військовому менеджменті, можна виділити:

1. Майкл Хаценски (Michael Hatzakis) – спеціаліст з військового менеджменту та безпеки, автор книг і наукових робіт у цій галузі.

2. Джозеф Шерлі (Joseph Soeters) – експерт з військового менеджменту та соціології військо-

вих справ, автор різноманітних праць, присвячених аспектам військового керівництва.

3. Томас Гленн (Thomas Glanz) – автор робіт і книг з військового менеджменту та логістики, спеціалізується на аспектах планування та виконання військових операцій.

4. Адам Стоуно (Adam Stone): дослідник в галузі стратегічного управління та військового планування.

5. Пітер Фабріціус (Peter Fabricius) – експерт у сфері управління військовим персоналом та лідерство.

Можемо виділити понятійно-категоріальний апарат, яким займалися вище перераховані фахівці з військового менеджменту: безпека, військове керівництво, військове лідерство, військові стратегії, планування та виконання військових операцій, військовий персонал та лідерство, ефективне прийняття рішень. Таким чином, поняттєво-категоріальний апарат філософії війни та військового менеджменту визначається набором термінів, понять і категорій, які використовуються для аналізу, розуміння та формулювання концепцій у цих областях.

Ці поняття і категорії взаємодіють у складному способі, сприяючи розумінню взаємозв'язку між військовою стратегією, тактикою та операційним менеджментом. Вони також враховують етичні та моральні аспекти військових дій та важливість лідерства та комунікацій у воєнних операціях (Тушко, 2023).

Таблиця 2 – Ключові терміни та поняття, які використовуються у філософії війни та військового управління

№ з/п	Ключові терміни та поняття	Визначення термінів і понять у контексті філософії війни та військового управління
1	Війна як продовження політики	За поглядами Карла фон Клаузевіца, війна є інструментом досягнення політичних цілей.
2	Справедлива війна	Концепція, яка визначає умови, за яких війна може бути справедливою з точки зору моралі та правосуддя.
3	Військова стратегія та тактика	Розглядається планування та виконання військових операцій на різних рівнях командування.
4	Лідерство	Керівництво та управління персоналом в контексті військових операцій.
5	Стратегічне планування	Визначення довгострокових цілей та визначення оптимальних шляхів досягнення цих цілей.
6	Операційний менеджмент	Управління повсякденними операціями та ресурсами для досягнення конкретних завдань.
7	Управління ризиками	Оцінка, управління та зменшення ризиків, пов'язаних з військовими або стратегічними рішеннями.
8	Комунікації та зв'язок	Забезпечення ефективного обміну інформацією та координації між різними рівнями командування.
9	Людські ресурси в умовах війни	Управління великими групами людей, забезпеченням їхнього бойового духу та дисципліни

Сформовано автором

3. Вплив цифрових технологій на трансформацію військового управління (менеджменту)

Цифрові технології значно вплинули на ведення війни і військовий менеджмент, вдосконаливши стратегію, тактику та організацію військових операцій. Завдяки сучасним засобам збору та обробки інформації, командування отримують швидкий доступ до реального часу інформації про положення власних та ворожих військ, а також стан ситуації на полі бою. Цифрові технології революціонізували системи комунікацій між військовими частинами. З'єднання в реальному часі, криптографічно захищені зв'язки та використання сучасних засобів забезпечення зв'язку полегшують координацію та співпрацю військ. Використання безпілотних літальних апаратів

(дронів) дозволяє військам отримувати інформацію з висоти, спостерігати за ворожими позиціями, а також проводити точні удари без прямого ризику для життя військовослужбовців. Аналіз великих обсягів даних та використання штучного інтелекту допомагають прогнозувати рухи ворога, визначати стратегічні позиції та оптимізувати прийняття рішень на основі аналізу історичних даних та сучасної ситуації (Карамішев, 2022). З впровадженням цифрових технологій зростає роль кібервійни, включаючи кібератаки та кіберзахист. Здатність захищати власні мережі та інфраструктуру, а також проводити ефективні кібератаки, стала важливим елементом стратегії в сучасному військовому конфлікті. Сучасна технологія дозволяє великій точності ведення

Таблиця 3 – Вплив цифрових технологій на трансформацію воєнного (військового) управління

№ з/п	Критерій	Зміст
1	Інтелектуальна обробка інформації (IOI)	Інтелектуальна обробка інформації (IOI): Військові системи активно використовують аналіз даних, машинне навчання та інші технології для збору, обробки та розуміння великої кількості інформації. IOI допомагає приймати швидкі та обґрунтовані рішення в реальному часі.
2	Зброя з мережевим підключенням	Сучасна зброя все частіше має можливість підключення до мережі, що дозволяє забезпечувати взаємодію та координацію між військовими системами. Це сприяє покращенню синхронізації військових операцій.
3	Кібербезпека	З огляду на зростання кіберзагроз та кібератак, військові системи мають вдосконалені засоби кіберзахисту. Заходи щодо захисту важливих військових мереж та інформації стають невід'ємною частиною стратегії національної безпеки.
4	Дрони та автономні системи:	З використанням дронів та автономних систем можливе ведення розвідки, відслідковування цілей, а також виконання завдань безпеки без прямого участі людей. Це дозволяє зменшити ризик для військовослужбовців та збільшити точність виконання завдань.
5	Супутникова зв'язок та навігація	Супутникові технології відіграють ключову роль у навігації, орієнтації та визначенні місця для військових. Це дозволяє забезпечити точність та надійність у роботі в різних географічних областях.
6	Штучний інтелект та автоматизація	Впровадження штучного інтелекту дозволяє автоматизувати деякі рутинні завдання, а також робити аналіз даних та приймати рішення на основі складних алгоритмів.
7	Тренування та симуляції	Використання віртуальних тренажерів та симуляцій дозволяє військовим підготуватися до реальних сценаріїв та вдосконалювати свої навички без прямого використання реального обладнання.
8	Зміна в ролі військових сил:	З моменту створення військових сил їх роль та завдання постійно змінюються. Трансформація військового управління дозволяє пристосуватись до нових вимог та викликів.
9	Збройні конфлікти та загрози	Зміна характеру сучасних конфліктів та загроз вимагає від військового управління нових підходів та стратегій. Трансформація може включати розробку нових тактик, технологій та забезпечення гнучкості та мобільності.
10	Технологічний розвиток	З'явлення нових технологій, таких як штучний інтелект, кібербезпека, аерокосмічні системи та інші, потребує адаптації військового управління до їх використання. Трансформація може передбачати впровадження нових систем та інструментів управління.
11	Бюджетні обмеження:	Завжди існує потреба у використанні ресурсів ефективно. Трансформація військового управління може спрямовуватись на оптимізацію структури, забезпечення використання потужностей та впровадження економії.

Сформовано автором

вогню та наведення систем зброї, зменшуючи ризик непередбачених цивільних жертв та збільшуючи ефективність ударів по ворожим цілям. Використання цифрових технологій у медичній сфері дозволяє покращити діагностику, лікування та реабілітацію поранених військових. Загалом, цифрові технології впливають на всі аспекти військового управління (менеджменту), роблячи його більш точним, ефективним та відповідальним.

Інтеграція цих технологій вимагає великої уваги до кібербезпеки, розробки стандартів та нормативів, а також постійного вдосконалення навичок військового персоналу. Все це сприяє створенню більш ефективних та гнучких збройних сил, здатних ефективно відповідати на сучасні виклики і загрози. (Череп, Воронкова, та ін., 2023).

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі

Трансформація військового управління – це процес, в ході якого здійснюється перетворення структури, стратегії, технологій та підходів до управління військовими силами. Головною метою такої трансформації є покращення ефективності та реагування військових сил на сучасні виклики та загрози. Трансформація військового управління внаслідок впровадження цифрових технологій суттєво впливає на воєнне управління в цілому. Цифрові технології дозволяють отримувати, обробляти та передавати інформацію в реальному часі. Це підвищує швидкість прийняття стратегічних та тактичних рішень у воєнному управ-

лінні. Засоби збору та обробки інформації, такі як дрони, супутники, сенсори, дозволяють створювати повний образ ситуації на полі бою. Це сприяє кращій інформаційній свідомості та уточненій аналітиці. Цифрові системи дозволяють ефективно використовувати геопросторові дані для планування та ведення операцій. GPS, ГІС та інші технології надають можливість точного визначення положення військових об'єктів та їх руху. Цифрові мережі та засоби зв'язку дозволяють взаємодіяти між різними рівнями командування, а також обмінюватися інформацією між різними видами військ, що поліпшує координацію та співпрацю. Цифрові технології дозволяють інтегрувати різні типи зброї та військової техніки в єдину мережу, що полегшує керування та використання зброї з великою точністю. Використання штучного інтелекту та аналітичних систем дозволяє проводити більш глибокий та швидкий аналіз великих обсягів даних для прийняття виважених рішень та передбачення розвитку подій. Цифрові технології вносять новий вимір в воєнну діяльність через кібервійну. Захист від кібератак та здатність до кіберзахисту стають критично важливими. Використання віртуальної реальності та сучасних систем симуляції дозволяє проводити ефективне тренування військовослужбовців, підвищуючи їхню готовність до реальних викликів. Цифрові технології значно поліпшують здатність військового управління адаптуватися до сучасних умов, забезпечуючи більш ефективне та точне керування військовими операціями.

Список використаних джерел

- Актуальні питання ідеології та ідеологічної роботи в українському війську: монографія / Алещенко В. І., Аранівський В. Ф., Кобзар А. О., Кринець Л. В. / під заг. ред. В. Ф. Баранівського. Київ : Золоті ворота, 2014. 235 с.
- Базалук О. А. Філософія війни та миру. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2016. № 66. Заполріжжя : ЗДІА, 2016. С. 239–250
- Барановський В. Ф. Релігієзнавчі проблеми військовосоціального управління : монографія / В. Ф. Баранівський, П. С. Прибудько. Київ : Золоті ворота, 2013. 312 с.
- Мамчин М. М., Яричевська Я. І. Використання методів війни у бізнесі. *Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки*. Луцьк, 2020. С. 467–469.
- Халапис А. В. Война как бизнес-проект? *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2013. № 1 (30). С. 191–195.
- Карамішев Д. В. Організаційно-правові засади цивільно-військової взаємодії з питань оборони та життєзабезпечення збройних сил України в умовах воєнного стану. *Державне будівництво*. 2022. № 1 (31). С. 6–20. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2022-1-01>
- Карамішев Д. В. Організаційно-правові засади цивільно-військового співробітництва в умовах воєнного стану. *Публічне управління XXI століття: в умовах гібридних загроз* : тези XXII Міжнародного наукового конгресу, 27 квітня 2022 р. С. 15–18.
- Професійна та гендерна ментальність військовослужбовців Збройних Сил України: формування на засадах європейських цінностей : навчальний посібник / під заг. ред. Л. В. Кринець. Київ : НУОУ, 2018. 188 с.

Філософсько-методологічні проблеми військової теорії і практики : навч. посіб. / за заг. ред. В. Ж. Богайчука. Київ : НУОУ ім. Івана Черняховського, 2018. 540 с.

Лавриненко Д. М. Інноваційний розвиток та креативність під час військових дій в Україні. *Освіта і наука в період глобальних криз та конфліктів у XXI столітті* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і наука в період глобальних криз та конфліктів у XXI столітті» (Київ, 08–09 грудня 2023 року). / упор. В. Шпак ; за загальною редакцією С. Табачнікова. Київ : ДП «Експрес-об'ява», 2023. С. 41–44.

Тушко К. Ю. Світовий досвід підготовки військовослужбовців у збройних силах зарубіжних країн до професійної взаємодії. *Освіта і наука в період глобальних криз та конфліктів у XXI столітті* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 08–09 грудня 2023 року). / упор. В. Шпак; за загальною редакцією С. Табачнікова. Київ : ДП «Експрес-об'ява», 2023. С. 207–310.

Череп А. В., Воронкова В. Г., Череп О. Г., Нікітенко В. О. Освіта, наука та цифрові навички XXI століття. *Освіта і наука в період глобальних криз та конфліктів у XXI столітті* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 08–09 грудня 2023 року). / упор. В. Шпак ; за загальною редакцією С. Табачнікова. Київ : ДП «Експрес-об'ява», 2023. С. 32–48. DOI 10.51587/9786-1773-89285-2023-017

REFERENCES

Topical issues of ideology and ideological work in the Ukrainian army: a monograph (2014) / Aleshchenko V. I., Aranyivskiy V. F., Kobzar A. O., Krymets L. V. / edited by V. F. Baranyivskiy. Kyiv : *Golden Gate*. 235.

Philosophy of War and Peace (2016). *Humanitarian Herald of the ZGIA*. 66. 239–250

Baranovsky, V. F. (2013). Religious problems of military and social management: a monograph / V. F. Baranovsky, P. S. Prybudko. Kyiv : *Golden Gate*. 312.

Mamchyn, M. M., Yarychevska Y. I. (2020). The use of warfare methods in business. *Socially competent management of corporations in the context of behavioural economics*. Lutsk. 467–469.

Halapsis, A. V. (2013). War as a business project? Scientific knowledge: methodology and technology. 1 (30). 191–195.

Karamyshev, D. V. (2022). Organisational and legal principles of civil-military cooperation on defence and life support of the Armed Forces of Ukraine under martial law. *State Building*. 1 (31). 6–20. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2022-1-01>

Karamyshev, D. V. (2022). Organisational and legal principles of civil-military cooperation under martial law. Abstracts of the XXI International Scientific Congress “Public Administration of the XXI Century: in the Context of Hybrid Threats”, 27 April. 15–18.

Professional and gender mentality of the military personnel of the Armed Forces of Ukraine (2018) : formation on the basis of European values: a textbook / edited by L. V. Krymets. Krymets. Kyiv: *NUOU*. 188.

Philosophical and Methodological Problems of Military Theory and Practice: a textbook (2018) / edited by V. Zh. Kyiv : Ivan Cherniakhovskiy National University. 540.

Lavrynenko, D. M. Innovative development and creativity during military operations in Ukraine (2023). Education and science in the period of global crises and conflicts in the XXI century: materials of the International Scientific and Practical Conference “Education and Science in the period of global crises and conflicts in the XXI century” (Kyiv, 08–09 December 2023). V. Shpak; edited by S. Tabachnikov. Kyiv : SE “Express-oblozhennia”. 41–44.

Tushko, K. Yu. World experience of training military personnel in the armed forces of foreign countries for professional interaction (2023). Education and science in the period of global crises and conflicts in the XXI century: materials of the International Scientific and Practical Conference “Education and Science in the period of global crises and conflicts in the XXI century” (Kyiv, 08–09 December 2023). V. Shpak ; edited by S. Tabachnikov. Kyiv : SE “Express-oblozhennia”. 207–310.

Cherep, A. V., Voronkova, V. H., Cherep, O. G., Nikitenko V. O. (2023). Education, science and digital skills of the XXI century. Education and science in the period of global crises and conflicts in the XXI century: materials of the International Scientific and Practical Conference “Education and Science in the period of global crises and conflicts in the XXI century” (Kyiv, 08–09 December 2023). V. Shpak ; edited by S. Tabachnikov. Kyiv : SE “Express-oblozhennia” 32–48. DOI 10.51587/9786-1773-89285-2023-017

NIKITENKO, VITALINA – Doctor of Philosophy (D.Sc.),
Professor of the Department of Management and Administration,
Y. M. Potebnya Engineering Education and Scientific Institute of Zaporizhzhia National University
(Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: vitalina2006@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>

PHILOSOPHY OF MILITARY MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF DIGITALISATION AS A NEW SCIENTIFIC DIRECTION

Abstract

The relevance of military management research covers various aspects, such as leadership, planning, organisation and decision-making, all aimed at the effective and efficient achievement of military goals. One of the characteristic features of modern military management is the emphasis on decentralised management. The transformation of military management may include changing the organisational structure, developing new strategies and approaches to planning and executing operations, and introducing new technologies and management systems. This process can be complex and time-consuming, but it is extremely important for the effectiveness of military forces in the current environment. The purpose of the article is to analyse the theoretical and practical aspects of the philosophy of military administration (management) as a new scientific field. Objectives of the study: 1) to analyse the views on war in the history of philosophical thought; 2) to reveal the conceptual and categorical apparatus of the philosophy of war and military administration (management); 3) to substantiate the impact of digital technologies on the transformation of military administration (management). The concept of the philosophy of military command (management) in the context of digitalisation as a new scientific field is developed. Clausewitz's most famous work, *Vom Kriege* (The Art of War), examines the nature of war, strategy, tactics and other aspects of military art. Clausewitz emphasised that war is an instrument of politics and that it should serve specific political goals, that war is "the continuation of politics by other means". Carl von Clausewitz's ideas have influenced many military strategists and theorists, and his works are considered classics in the field of military science. As a discipline, military philosophy mainly studies: 1) the concept of war; 2) theory of military movement; 3) military epistemology; 4) the theory of military value; 5) military leadership relations; 6) military methodology. Military administration (management) in the context of philosophy includes consideration of aspects of management in the army through the prism of philosophical concepts and principles. This approach can take into account not only the strategic and tactical aspects of military management, but also the deep philosophical beliefs and values that influence the decision-making and behaviour of military leadership. Transformation of military management is a process that transforms the structure, strategy, technology and approaches to managing military forces. The main goal of this transformation is to improve the effectiveness and responsiveness of military forces to modern challenges and threats.

Key words: military administration (management), philosophy of war, war, concepts of war, transformation of military administration, digitalisation.

© The Author(s) 2023
This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 07.10.2023
Accepted date 15.10.2023
Published date 07.11.2023

How to cite: Віталіна Нікітенко. Філософія військового управління в умовах цифровізації як новий науковий напрямок. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 2023. 17 (94). P. 50–59.
doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2023-17-94-06>